

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

36. Elegans & blandus: Expressus ex Theophrasto, Iuuenale & cæteris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

que abstulisse. Porro autem, debitum si quis die præstituta non soluerit, ut est importunus exactor, poenam pro mora, atque adeo usuræ usuram solet exigere. Quid, quod seruos alit siliquis, & si quis eorum parnam, aut ollam fregerit, de eius demerso tantum detrahi iubet, quanti erat, quod fractum est. Quid, quod vxor, si tricalchum amiserit, donum evertit, omnem suppellectilem, lectos etiam, atque capias loco mouet, & ancillis equulecum. ni inueniant, minatur? Jam domi, cum bruma est, riger frigore, & ne can delam accendat, folem circumfert, cuius oculis, tanquam facibus illustratur: at cum populares conuiuio est excepturus, nec aliter fieri potest, diu ante perentat macellum, pisces, aguinam, vitulinam, cetum, porcinam, cara inuenit omnia. Tum vacuus rediens, secum inter eundem muffit, festo die, si quid prodegero, profesto egero licebit, satius est nihil emere: re demum cum vxore diu deliberata, decennem gallum gallinacum ingulat ad geniale conuiuium; & pueris vncinatos pedes, cristamque de capite resectam largiens, capite hoc, inquit, & genium curate, quando semel prodigere oportet: mox conuocatis conuiuis, atque ijs epulantibus, tetricum quidpiam renidet, summis labris ridens, ac interim, quot quisque calices educit, in conuiuio numerat, penè ad singulos ingemiscens.

ELEGANS, ET
BLANDVS.

Expressus ex Theophrasto, Iuuenale, & cæteris.

Descriptio XXXVI.

Intuemini, si placet, hominem, ut ab imis vnguiculis, ad verticem vsque totus est pulchellus, quæ frontis exporrectæ serenitas: quæ suauitas oculorum, quæ venustas oris: quæ renidentis ad singula vultus amœnitas? quot in facie veneres? quot volitant cupidines? quot roseis labellis insident frenula? cernite, ut dentes habet nitidos, Indico ebore, vel prima niue candidiores: ut longos, ac graciles digitos magnæ, lucentesque gemmæ iaccendant, quarum pondera æliuo tem-

pore ferre vix potest, sed identidem annulos ventilat, nequid sub tantillo onere sudoris manus contrahant.

Quid quod comam habet scitissimè à confore magistro rotundatam, madentes cincinorum simbrias, molles, cerussaræque buccas, vestes sericas, subsericas, holosericas, quarum quotidie mutat colores, siue ostentationis causa facit, siue hominis delicias etiam, quod ait ille, *pannus bene vestitus vrit*: quacumque pergit, hic pullulare rosas, fluere balsama, nati sepliam dices: tam bene olet vnguenta, ut malè quid olera suspicer: atque cum talis ipse sit, quid mirum, si ut pauo conchatis caudæ voluminibus, & verficolorum plumarum amicta superbieas, se frequenter intuetur, ceruicem rotat, gradum frangit, & sic in vicis ambulat, ut personatus rex in tragœdia, spectans frequenter an ipse spectetur. Si quando venit in forum, eam partem maximè frequentat, in qua sunt argentariorum mensa, ut se multitudini, quasi venustissimam imaginem à pictore nuper expressam, spectandum præbeat, per ea se loca ventilat, in quibus frequentes epheborum, & virginum chori, à quibus maximè vult videri, & laudari: in theatro autem, & spectaculis iuxta ipsos Prætores sedet, quod facilius omnium oculos in se conuertat. Domus illi est elegans, & amœna, artium picturis refertum, horti voluptuarij, cœnationes laqueatæ, in quibus aurei lacunaris fulgori pamentorum respondet nitor: lauta, & munda supellex, splendida toreumata, tapetes aurei, mirabilium rerum sigillis intexti, libros, quos ipse nunquam legit, lucentes auro Syrtibi vestiunt, cauda vulpina tergit puer quotidie, ne minimus puluisculus adhærescat, ad summum passim in eius ædibus videas cantillantes auiculas, garrientes picas, loquentes psittacos, ludentes simias, & si lubeat intèrius cimelium penetrare, ostentabit mathematicum choragium, speciosarum ferarum exuuias, peregrinarum ossa belluarum, Canadenses arcus, sagittas Indicas, verficolores lapillos, marinas conchas, mannos textiles, mera puerorum crepundia: in congressu torus est melleus, salutat blandè, comiter amplectitur; prehendit manus, tractat auriculas, mulcet capillos, suum filiolum, suum mel, suum coreulum identidem appellans. Ad cœnam inuitatus hospitem rogat, ut filios euocet, quibus ingredientibus, negat ficum ficui tam esse similem, quam illi

sint parentibus. Mox eos sibi assidere iubet, osculatur, colludit, tragematis refertur. Quod si quando inter disceptantes electus fuerit, ar-
bitrè lites primum audiet magna facilitate, cum dicit, videtur uterque rectè ratiocinari: amicis curiosa munuscula sæpè misit, & ro-
gatus, ut aulam spectaculis commoderet, libenter facit: dein inter spectatores, ut solet, conspicuus, assidentibus crebrò distitat, hanc suam aulam esse.

Item Seneca, 7. nat. 1.

Non dum satis robur omne proiecimus, ad-
huc quicquid est boni moris extingui-
mus, leuitate, & politura corporum, mulie-
bres munditias antecessimus, colores mere-
tricio matronis quidem non inducendos viri
sumimus: tenero, & molli incessu suspendimus
gradum, non ambulamus, sed repimus; ex-
ornamus annulis digitos, in omni articulo
gemma disponitur; quoti die comaminiscimur,
per quæ virilitati fiet iniuria, ut traducatur,
quia non potest exui.

Idem, de breuitate vita, 12.

Quid illos otiosos vocas, quibus apud ton-
sorem multæ horæ transmittuntur, dum
decerpitur, si quid proxima nocte succeruit?
dum de singulis capillis in consilium itur?
dum aut dissecta coma restituitur, aut hinc,
atque illinc deficiens, in frontem compelli-
tur? quomodo irascuntur, si tonsor paulò fuit
negligentior, tanquam virum tonderet: quo-
modo excandescunt, si quid ex iuba sua deci-
sum est? si quid extra ordinem iacuit, nisi om-
nia sua in annulos suos reciderunt? quis est
istorum, qui non malit temp. turbari, quàm
comam? quis non sollicitior sit de capitis sui
decore, quàm salute? quis non corruptior esse
malit, quàm honestior?

Item Tertull. de cultu femin.

Proprias præstigias formæ, & hic virilis
sexus sibi agnoscit: barbam acrius cæde-
re, interuallere, circumdare capillum, dis-
ponere, etiam colorare capicem, præmam

quamque subducere totius corporis lanugi-
nem, pigmento quoque muliebri distinguere,
cætera pulueris cuiusdam asperitudine læui-
gare, tum speculum omni occasione consule-
re, anxie inspicere.

Alia, ex Arbitro.

Cum has miraremur lautitias, Trimalcio
lautissimus homo digitos concrepuit: ad
quod signum matellam spado ludenti suppo-
suit: exonerata ille vesicâ, aquam poposcit, ad
manus, digitosque paululum asperfos, in capi-
te puari terfit.

Longum erat singula excipere, itaque in-
traimus balneum, & sudore calefacto mo-
mento temporis ad frigidam eximus; iam
Trimalcio unguento perfusus tergebatur, non
liureis, sed pallijs ex lana mollissima confectis.

Tres interim iatraliptæ, in conspectu eius
falernum bibebant, hinc inuolurus coccinâ
gausapa, lecticæ impositus est, præcedenti-
bus phaleratis cursoribus quatuor, & Chira-
maxio, in quo delictæ eius ferebantur, puer
vetulus, hippocampus, domino Trimalcione defor-
mior.

Cum ergo afferretur ad caput eius, cum mi-
nimis symphoniaci tibijs accessit, & tanquam
in aurem aliquid secreto diceret, toto itinere
cantauit.

Sequimur nos iam admiratione faturi, &
cum Agamemnone ad ianuas peruenimus: in
aditu ipso stabat ostiarius prasinatus, cerasino
succinctus cingulo, atque in læne argentea
pifum purgabat.

Super limen autem cauea pendeat aurea,
in qua pica varia intrantes saluabat.

Cæterum dum ego omnia stupeo, penè
resupinatus crura mea fregi, ad sinistram e-
nim instantibus, non longè ab ostiarij cella,
canis ingens catena vinculus, in pariete erat pi-
ctus, superque quadrata litera scriptum, *Causæ
causæ*: & collegæ quidem mei risere, ego
autem collecto spiritu, non destitit totum
parietem persequi: erat autem venalium
titulis pictum, & ipse Trimalcio, capillatus
caduceum tenebat, Mineruæque ducente te-
nia intabat: hinc quemadmodum ratioci-
nari didicisset, deinde dispensator factus esset,
omnia diligenter curiosus scriptor, cum in-
scriptione reddiderat: in deficiente verò
iam

iam porticu leatam merid in tribunal excelsum Mercurius excipiebat, præst) erat fortuna totum abundantam copiosa, & tres Parca aurea pensa torquentes.

Notavi etiam in porticu gregem cutoresum, cum magistro se exercentem: præterea grande armarium in angulo vidi, in cuius ædícula erant lares argentei positi, Venerisque signum marmoreum, & pixis aurea non pusilla, in qua barbam ipsius candidam esse dicebant.

Ego interrogare atriensem cœpi, quas in medica picturas haberent, Iliada, & Odysseam, inquit.

Iam ad triclinium veneramus, in cuius parte prima præcurator rationes accipiebat, & quod præcipue miratus sum, in postibus triclinij fascies erant cum securibus fixi, quorum unam embolum navis æneum finiebat, in quo erat scriptum; *G. Pompeio Trimalcioni, viro augustali, Cinnamum dispensator.*

Sub eodem titulo etiam lucetna bilychnis de camera pendebat, & duæ tabulæ in vitroque poste defixæ: quarum altera, si bene memini, hoc habebat inscriptum. *III. prid. Kalend. Ianuar. G. noster foras coenat: altera Luna cursum, stellarumque imagines pictas, & qui dies boni, quique incommodi essent, distinguente ulla notabantur.*

De huius descriptionis interpretatione alibi dixi.

R V S T I C V S.

Expressus ex Theophrasto, Cicerone, & cæteris.

Descriptio XXXVII.

A Nimadvertite quælo, hominis, vel potius pecudis stuporem, & rusticitatem: ut est hirta barba, neglecto capillo, colore fusco, nigris dentibus, ab imis unguibus ad verticem usque stipe. Æthiops.

Par corpori vestis, horrida scilicet, & inculta, quæ stictè adeo plerumque artus tegit, ut nudet inuerecundè. Calceos habet pede ampliores, quibus ipse non tam ambulat, quam narat: eosdem interdum clavis suffigit, & ingenti strepitu quatit pavementum. Loquitur interim contenta voce, quasi surdis canat, aut celeuma nauticum urgeat, amicis

necessariisque parum fudit, de rebus maximis ad famulos refert: & si comitijs interfuerit, quæcumque ibi gesta fuerint, rusticis operis narrat: illis ad singula, ut faciunt cicopes acclamantibus, ipse nihil eorum, quæ cæteri digna admiratione iudicât: quinimò vnguenta non suavis fragare thymo, & barbaram fistulam cytharæ præstare dicitur.

Si bos, aut asinus, aut hircus occurrerit, homo gradum sistere, admirari, contemplari, quasi in alium orbem raptus.

Quid quod domi etiam si ipse sit locuples, nihil lautum, nihil elegans, nihil exquisitum, ne magno perè quidem præter præposteram gulæ voracitatem, sumptuosum: torcum a nullo, maximi calices, & hi Placentini; extracta mensa, non cochylis aut piscibus, sed aulta carne subtrahenda, serui sordidati ministrant, & ij plerumque Æthiopes, quibus nolles per mediam noctem in bultuarijs occurrere: ille interim infercit se cibo, & in laxiora pocula ingurgitat, dein potulentus, vel iacet in Græci vini fœtore stertens, vel si quando concinnior fuerit, saltat, & canit intempestivè molestus omnibus: mox canem ad se vocat, & apprehenso blandientis rostro, fidam inquit belluam, dominum, & domum, & inquilinos omnes custodit.

Vbi cubitum discesserit, si de aratro, aut falce aut cophino, quem fortè vicinis utendum dederat, somnariit, in tempesta nocte mentionem eorum faciet, nec ullam partem capiet quietis. Tum si visum fuerit, molam versabit cum ancilla, cum eadem quicquid in buccam, garruens, & si quid è promptuaria cella deprompserit, decerptum inde frustum vorabit, cauens ne pistrin hoc resciscat. Ad summum, est omnis vita civilis, & humanitatis ignarus.

R V M O R V M C O N F I C T O R.

Expressus ex Theophrasto, & alijs.

Descriptio XXXVIII.

Chamæleontes vento pasci miramini quin potius rumigerulam suspicite, ut totus ex ventis conflatus est. Hic parulis auribus rumusclos omnes excipit, & ad ser-

XXX 2 mones